

Менеджмент

УДК 338.432:005.332.4

Саковська Олена Миколаївна

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи,
Уманський національний університет*

Sakovska Olena

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Tourism, Hotel and Restaurant Business,
Uman National University
ORCID: 0000-0003-2676-6170*

Пентюк Максим Олегович

*здобувач вищої освіти освітньо-наукового ступеня доктора філософії
Уманського національного університету*

Pentiuk Maksym

*Postgraduate Student of the
Uman National University
ORCID: 0009-0002-8733-9498*

**ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ
НЕВИЗНАЧЕНОСТІ
FORMATION OF ECONOMIC EFFICIENCY OF AGRICULTURAL
ENTERPRISES UNDER CONDITIONS OF UNCERTAINTY**

*Анотація. Вступ. Важливість вивчення питання ключових аспектів
формування соціально-економічної ефективності в умовах невизначеності,*

зумовлена необхідністю формування інноваційних стратегій, спрямованих на забезпечення сталого розвитку аграрного сектору, що, своєю чергою, сприятиме підвищенню життєвого рівня населення країни.

Сфера аграрного бізнесу є важливою складовою економіки України. Завдяки аграрному сектору економіки забезпечується продовольча та політична безпека як країни загалом, так і її регіонів зокрема, створюються робочі місця і розвиваються суміжні галузі людської діяльності.

За умов економічної нестабільності, в яких наразі перебуває Україна, що пов'язано з повномасштабним вторгненням Росії та вимог до сталого розвитку, стає особливо актуальним проведення оцінки економічної ефективності сільськогосподарських підприємств, що здійснюють прямий вплив на стійкість аграрного сектору на регіональному рівні.

Метою статті є аналіз чинників формування економічної ефективності сільськогосподарських підприємств в умовах невизначеності.

Матеріали і методи. Для теоретичної частини дослідження було використано праці зарубіжних та вітчизняних учених у сфері менеджменту аграрної діяльності. Методи, використані при вивченні теми статті та її написанні, містять комплекс заходів системного і порівняльного аналізів, базуються на інституціональному підході з використанням оцінки статистичної інформації, а також власні узагальнення авторів.

Результати. У статті розглянуто ключові чинники формування економічної ефективності сільськогосподарських підприємств України в умовах невизначеності. У процесі проведення дослідження визначено та проаналізовано фінансово-економічні показники діяльності сільськогосподарських підприємств, що сприяють сталому розвитку аграрної сфери на регіональному рівні. Дослідження здійснювалося на основі аналізу діяльності сільськогосподарських підприємств Черкаської області.

У ході дослідження узагальнено показники динаміки доходів і збитків підприємств сільськогосподарських підприємств Черкаської області; здійснено ранжування сільськогосподарських підприємств Черкаської області за рівнем чистого прибутку (збитку); розглянуто динаміку сальдо фінансової діяльності сільськогосподарських підприємств Черкаської області по районах; проведено оцінку діяльності сільськогосподарських підприємств Черкаської області за рівнем коефіцієнта рентабельності залученого капіталу.

Перспективи. Зважаючи на результати проведеного дослідження і актуальність тематики розвитку аграрного сектору України, подальші дослідження нами вбачаються у розробці інноваційних практик антикризового управління, пошуку шляхів інвестування в нові технології та удосконаленні програм навчання кадрів для сфери сільського господарства. Указане дасть змогу забезпечити стабільну діяльність сільськогосподарських підприємств на місцевому та регіональному рівнях і сприятиме підвищенню ефективності аграрного сектора країни у довгостроковій перспективі.

Ключові слова: *менеджмент, економіка, ефективність, сільськогосподарське підприємство, аграрна сфера.*

Summary. *Introduction. The importance of studying the key aspects of socio-economic efficiency under conditions of uncertainty is determined by the necessity to formulate innovative strategies aimed at ensuring sustainable development of the agricultural sector, which, consequently, will contribute to improving the living standards of the country's population.*

The agricultural business is an important component of Ukraine's economy. The agricultural sector of the economy ensures food and political security of the

country in general and its regions in particular, creates jobs and develops adjacent sectors of human activity.

Given the economic instability that Ukraine is currently experiencing due to Russia's full-scale invasion and the requirements for sustainable development, it is particularly important to assess the economic efficiency of agricultural enterprises that have a direct impact on the sustainability of the agricultural sector at the regional level.

The purpose of the article is to analyse the factors of formation of economic efficiency of agricultural enterprises under conditions of uncertainty.

Materials and methods. For the theoretical part of the study, the works of foreign and domestic scientists in the field of agricultural management were used. The methods used in studying the topic of the article and writing it include a set of measures of systemic and comparative analyses, which are based on the institutional approach using the evaluation of statistical information, as well as the authors' own generalisations.

Results. The article considers the key factors of formation of economic efficiency of agricultural enterprises [in Ukrainian under conditions of uncertainty. In the course of the study, the financial and economic indicators of agricultural enterprises that contribute to the sustainable development of the agricultural sector at the regional level have been identified and analysed. The study was carried out on the basis of an analysis of the activities of agricultural enterprises in Cherkasy region.

In the course of the study, the indicators of dynamics of income and losses of agricultural enterprises of Cherkasy region have been summarized; the ranking of agricultural enterprises of Cherkasy region by the level of net profit (loss) has been carried out; the dynamics of the balance of financial activity of agricultural enterprises of Cherkasy region by districts has been considered; the activity of

agricultural enterprises of Cherkasy region has been evaluated by the level of the profitability ratio of the attracted capital.

Discussion. According to the results of the study and the relevance of the topic of development of the agricultural sector of Ukraine, we envisage further research in the development of innovative practices of crisis management, search for ways to invest in new technologies and improve training programmes for the agricultural sector. The aforementioned will help ensure the stable operation of agricultural enterprises at the local and regional levels and contribute to the efficiency of the country's agricultural sector in the long-term perspective.

Key words: *management, economy, efficiency, agricultural enterprise, agricultural sector.*

Постановка проблеми. Сфера аграрного бізнесу є важливою складовою економіки України. Завдяки аграрному сектору економіки забезпечується продовольча та політична безпека як країни загалом, так і її регіонів зокрема, створюються робочі місця і розвиваються суміжні галузі людської діяльності. За умов економічної нестабільності, в яких наразі перебуває Україна, що пов'язано з повномасштабним вторгненням Росії та вимог до сталого розвитку, стає особливо актуальним проведення оцінки фінансової та економічної ефективності сільськогосподарських підприємств, що здійснюють прямий вплив на стійкість аграрного сектору на регіональному рівні. Сталий розвиток аграрного сектору включає в себе не тільки економічні, а й соціально-політичні аспекти, що робить його комплексним і багатогранним процесом. Тому, виклики сьогодення, з якими зіштовхується аграрний сектор України, потребують комплексного підходу до оцінки та аналізу його соціальних та економічних чинників. Варто зауважити, що глобальні кліматичні зміни підвищують ризикованість економічної діяльності оскільки чинять вагомий

вплив на сільськогосподарське господарство, збільшуючи частоту екстремальних погодних явищ, що як наслідок, призводить до зниження врожайності, що у свою чергу знижує прибуток аграрних підприємств. За таких умов, з метою підвищення власної стійкості та готовності до можливих викликів і загроз, підприємствам аграрного сектору необхідно враховувати не тільки традиційні методи ведення господарської діяльності, а й запроваджувати інноваційні технології та модернізувати свою діяльність.

Отже, важливість вивчення питання ключових аспектів формування соціально-економічної ефективності в умовах невизначеності, зумовлена необхідністю формування інноваційних стратегій, спрямованих на забезпечення сталого розвитку аграрного сектору, що, своєю чергою, сприятиме підвищенню життєвого рівня населення країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання менеджменту в аграрній сфері досліджували багато вчених та науковців, так зокрема: Галицький О.М., Дяченко О.П. та Регеда Д.А. вивчали питання управління ресурсним забезпеченням господарської діяльності аграрних підприємств [1, с. 3-16]; Степаненко С.В. аналізував ресурсний потенціал аграрних підприємств [2]; Калініченко В. розглядав механізми управління товарною спеціалізацією аграрних підприємств [3, с. 239-243]; Панченко В.А. аналізував питання управління життєздатністю суб'єктів аграрного бізнесу в умовах війни та соціально-економічної нестабільності [4, с. 77-83]; Кваша С.С. досліджував напрями підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору в умовах формування і функціонування ЗВТ і ЄС [5, с. 158-162]; Савченко М.В. та Шкуренко О.В. вивчали тенденції і перспективи розвитку агропродовольчого ринку в умовах глобалізації економіки [6, с. 47-54]; автори Скидан О.В. та Вітвіцький В.В. аналізували теоретичні аспекти формування затратних чинників продуктивності аграрних підприємств [7, с. 19-29]; Баланюк І.Ф., та

Максимюк М.М. систематизували показники методики оцінки рівня економічної безпеки сільськогосподарських підприємств [8, с. 212-217]; Демчук О.М. досліджено основи формування ефективної діяльності аграрних підприємств [9, с. 29-32]; Лизак М.П. проаналізовано фінансово-економічні результати діяльності сільськогосподарських підприємств та визначено шляхи їх покращення [10, с. 16-26].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Основною проблемою сучасних наукових досліджень є виявлення та систематизація чинників, які перешкоджають ефективному розвитку аграрного сектора економіки. Але, на жаль, наразі існують прогалини аналізі теоретично обґрунтованих положень і механізмів, здатних забезпечити злагоджену синергію між економічними стимулами та соціальними інструментами, які б забезпечували сталий розвиток аграрних підприємств у кризових умовах. Указаний аспект потребує додаткової уваги та більш досконалого вивчення даного питання.

Метою статті є аналіз чинників формування економічної ефективності сільськогосподарських підприємств в умовах невизначеності.

Завдання дослідження спрямоване на визначення та систематизацію фінансово-економічних чинників, що сприяють сталому розвитку аграрного сектора Черкаської області.

Матеріали і методи. Для теоретичної частини дослідження було використано праці зарубіжних та вітчизняних учених у сфері менеджменту аграрної діяльності. Методи, використані при вивченні теми статті та її написанні, містять комплекс заходів системного і порівняльного аналізів, базуються на інституціональному підході з використанням оцінки статистичної інформації, а також власні узагальнення авторів.

Виклад основного матеріалу. У регіональному агропромисловому комплексі Черкащини історично сформувалася спеціалізація на рослинництві та тваринництві.

Згідно статистичних даних в Черкаській області налічується 573 сільськогосподарських підприємств [11]. Оцінка економічних показників діяльності указаних підприємств може бути узагальнена за даними про їх фінансові результати (табл. 1-2) [12].

Таблиця 1

**Узагальнені показники динаміки доходів і збитків підприємств
сільськогосподарських підприємств Черкаської області**

Показник	Рік						
	2020	2021	2022	2023	2024	2024 відносно 2023, %	2024 відносно 2020, %
Кількість збиткових підприємств, од.	15	15	26	28	28	82	113
Сума збитку, грн.	96 000	139 000	66 000	311 000	114 000	37	120
Сума прибутку, млн. грн.	1,1	0,9	1,2	1,3	2,4	217	230
Сальдований фінансовий результат, грн.	950 000	790 000	1 000 000	792 000	2 300 000	290	240

Джерело: побудовано на основі аналізу статистичних даних [2]

Аналіз доходів і збитків сільськогосподарських підприємств Черкаської області за 2020-2024 рр. свідчить про неоднозначну динаміку фінансових показників галузі. Зокрема, збільшується кількість збиткових підприємств, що пов'язано з воєнними діями в країні. Але, разом з тим, спостерігається істотне зростання сукупного прибутку (на 290% відносно 2023 р. і на 240% відносно 2020 р.), указане пов'язане зі зміною цін на сільськогосподарську продукцію, що загалом призводить до позитивного сальдованого фінансового результату.

Таблиця 2

**Ранжування сільськогосподарських підприємств Черкаської області за
рівнем чистого прибутку (збитку) у 2024 р.**

Група	Граничні межі групи, млн грн.	Кількість підприємств, од.	Прибуток (збиток) у групі, млн грн.		
			Мінімальний	Максимальний	Сукупний
1	-45 – 40	471	-45	38	335
2	40 – 124	40	49	108	262
3	124 – 209	32	199	200	398
4	209 – 293	0	-	-	-
5	293 – 377	10	-	-	347
6	377 – 461	10	-	-	386
7	461 – 546	10	-	-	543

Джерело: побудовано на основі аналізу статистичних даних [2]

Незважаючи на зростання сукупного прибутку у 2024 р., збільшення збитків окремих підприємств вказує на наявність структурних проблем у аграрній галузі, які потребують подальшого аналізу та пошуку шляхів для покращення ситуації.

Для більш глибокого розуміння ситуації необхідний економетричний аналіз таких факторів, як: зміна ринкових цін, вартість ресурсів, ефективність управління окремими підприємствами та антикризові заходи державної підтримки аграрного сектору.

Спостерігається значна відмінність у рівні чистого прибутку серед сільськогосподарських підприємств області. У першій групі, де чистий прибуток (збиток) варіюється від -45 до 40 млн грн., представлена найбільша кількість підприємств, їх 471. Друга і третя групи містять меншу кількість підприємств (40 та 32 відповідно), але демонструють позитивні фінансові результати.

У 2024 р. сальдований фінансовий результат сільськогосподарських підприємств в області (табл. 3) значно збільшився у порівнянні з 2020 р. Це свідчить про позитивну динаміку та покращення фінансового стану в

аграрному секторі. Спостерігається тенденція до концентрації прибутку на підприємствах, що спеціалізуються на виробництві продукції рослинництва.

Таблиця 3

Динаміка сальдо фінансової діяльності сільськогосподарських підприємств Черкаської області по районах, тис. грн.

Район	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.		Девіація 2024 р. до 2020 р., (+,-)
					тис. грн.	номер в рейтингу	
Черкаський	1426	1548	2010	1400	3615	2	+2189
Уманський	12651	16288	17807	20462	21302	1	+8651
Золотоніський	3981	-1502	5923	6282	1310	4	-2671
Звенигородський	7204	6374	6952	6932	5054	3	-2150
Усього	25262	22708	32692	35076	31281	x	6019

Джерело: розраховано на основі проведеного дослідження

Аналізуючи табл. 3 варто зазначити, що Уманський район демонструє найбільше збільшення сальдованого фінансового результату, з 12651 тис. грн у 2020 р. до 21302 тис. грн у 2024 р. р., що становить приріст на 8651 тис. грн. Це свідчить про те, що цей район став центром успішної аграрної діяльності. Звенигородський район, незважаючи на високі результати в попередні роки, показав значне зниження у 2024 р. із загальною сумою прибутку, що склала всього 5054 тис. грн. Це зниження порівняно з 2020 р. потребує уваги та аналізу причин погіршення фінансових показників.

Загалом, зниження фінансового сальдо може вказувати на проблеми в діяльності сільськогосподарських підприємств Черкаської області, серед найбільш поширених можуть бути: низька ефективність господарської діяльності, пов'язана з невикористанням інноваційних технологій; нестача інвестицій; несприятливі погодні умови для ведення сільського господарства; нестабільність економічної ситуації тощо. Це підкреслює необхідність індивідуального підходу до кожного району для поліпшення його фінансових показників. Для цього в Черкаській області доцільно чітко дотримуватися

вимог оновленої Стратегії розвитку Черкаської області на 2021-2027 роки [13] та нової Стратегії розвитку Черкаської області на 2024-2027 роки [14], при цьому варто розробити стратегію підтримки менш успішних районів, впровадити нові технології та методи управління, а також підвищити рівень освіти та кваліфікації працівників аграрного сектору.

Оцінка підприємств за рівнем коефіцієнта рентабельності залученого капіталу (табл. 4) є важливим інструментом для аналізу фінансової стійкості та ефективності використання ресурсів.

Коефіцієнт рентабельності залученого капіталу розраховується як відношення чистого прибутку до середнього значення залученого капіталу. Він дає змогу оцінити, наскільки ефективно підприємство використовує свої інвестиції для формування прибутку.

Таблиця 4

Оцінка діяльності сільськогосподарських підприємств Черкаської області за рівнем коефіцієнта рентабельності залученого капіталу, од.

Значення коефіцієнта	Рік					Девіація 2024 р. до 2020 р., %
	2020	2021	2022	2023	2024	
Від 0 до 0,1	425	400	410	420	473	103
Більше 0,1	148	173	163	153	100	82

Джерело: розраховано на основі проведеного дослідження

Аналізуючи табл. 4 варто зазначити, що у 2024 р. кількість сільськогосподарських підприємств Черкаської області із коефіцієнтом рентабельності залученого капіталу від 0 до 0,1 збільшилася до 473, що на 4,3% більше порівняно з 2020 р. (425 підприємств). Це свідчить про те, що більша кількість підприємств стала демонструвати низьку рентабельність, що може бути пов'язано зі збільшенням витрат і нестабільністю доходів.

Кількість підприємств із коефіцієнтом рентабельності залученого капіталу понад 0,1 стала на 16% меншою у 2024 р. у порівнянні з 2020 р. (148

підприємств). Це вказує на зменшення кількості підприємств з високим рівнем прибутковості, що може бути тривожним сигналом і свідчить про погіршення фінансово-економічної стабільності в аграрному секторі.

Збільшення кількості підприємств з низьким рівнем рентабельності (від 0 до 0,1) може свідчити про те, що багато аграрних підприємства зіштовхуються з труднощами в плані підвищенні ефективності діяльності та можливостей для ведення господарської діяльності.

Зменшення кількості сільськогосподарських підприємств Черкаської області із високим рівнем рентабельності (понад 0,1) може вказувати на те, що успішні підприємства не можуть підтримувати свої показники або, що нові підприємства не виходять на рівень рентабельності, необхідний для стабільного зростання.

Отже, показник коефіцієнта рентабельності залученого капіталу сільськогосподарських підприємств Черкаської області вказує на необхідність активних дій для підвищення загальної фінансової стійкості та ефективності аграрного сектора економіки.

Проведені розрахунки засвідчують необхідність розроблення та впровадження регіональних галузевих заходів щодо підвищення рентабельності для аграрного сектора економіки. Насамперед це стосується сільськогосподарських підприємств з низьким значенням коефіцієнта рентабельності залученого капіталу. Підтримка та розвиток сільськогосподарських підприємств з високим рівнем рентабельності можуть стати основою для підвищення загального рівня ефективності аграрного сектора області.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Для покращення фінансово-економічної ситуації в аграрній сфері Черкаської області може знадобитися підтримка фермерських господарств, сільськогосподарських

кооперативів та особистих селянських господарств, які здійснюють свою діяльність у даному напрямку, а також впровадження ефективних технологій і методів управління, що дасть змогу підвищити загальну рентабельність і конкурентоспроможність підприємств галузі.

Аграрний сектор Черкаської області станом на 2024 р., опираючись на виробників, що мають середній рівень прибутку, все ж таки має стабільні економічні результати.

Також, варто зазначити, що ринку присутні й високоприбуткові підприємства, що говорить про потенціал розвитку аграрної сфери. Висока рентабельність діяльності сільськогосподарських підприємств Уманського району, свідчить про те, що цілеспрямовані інвестиції та сучасний підхід до аграрного бізнесу можуть приносити позитивні результати. Водночас райони з нижчими показниками діяльності – Звенигородський та Золотоніський, потребують особливої уваги, оскільки їхні проблеми можуть ускладнити загальний розвиток аграрного сектору області.

Отже, аналіз чинників формування соціально-економічної ефективності сільськогосподарських підприємств сприятиме підвищенню достовірності інформації для ухвалення управлінських рішень, з метою вдосконалення заходів державної підтримки необхідних для забезпечення розвитку аграрної сфери країни.

Зважаючи на результати проведеного дослідження і актуальність тематики розвитку аграрного сектору України, *подальші дослідження* нами вбачаються у розробці інноваційних практик антикризового управління, пошуку шляхів інвестування в нові технології та удосконаленні програм навчання кадрів для сфери сільського господарства. Указане дасть змогу забезпечити стабільну діяльність сільськогосподарських підприємств на

місцевому та регіональному рівнях і сприятиме підвищенню ефективності аграрного сектора країни у довгостроковій перспективі.

Література

1. Галицький О.М., Дяченко О.П., Регеда Д.А. Управління ресурсним забезпеченням господарської діяльності аграрних підприємств. *Економічний вісник Причорномор'я*. 2023. Вип. 4. С. 3-16.

2. Степаненко С.В. Ресурсний потенціал аграрних підприємств: елементи та особливості їх поєднання в сучасних умовах. *Ефективна економіка*. 2022. № 2. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2022/98.pdf (дата звернення: 26.05.2025).

3. Калініченко В. Механізм управління товарною спеціалізацією аграрних підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету*. Серія: Економічні науки. 2023. № 318(3). С. 239-243. <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-318-3-37>.

4. Панченко В.А. Управління життєздатністю суб'єктів аграрного бізнесу в умовах війни та соціально-економічної нестабільності. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. 2023. Вип. 36 С. 77-83. <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7656740>.

5. Кваша С.С. Напрями підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору в умовах формування і функціонування ЗВТ і ЄС: монографія. Київ : ВД «Кондор», 2018. 444 с.

6. Савченко М.В., Шкуренко О.В. Тенденції і перспективи розвитку агропродовольчого ринку в умовах глобалізації економіки. *Проблеми економіки*. 2019. №4. С. 47-54.

7. Скидан О.В., Вітвіцький, В.В. Теоретичні аспекти формування затратних чинників продуктивності аграрних підприємств. *Наукові горизонти*. 2019. № 3. С. 19-29.

8. Баланюк І.Ф., Максимюк М.М. Систематизація та обґрунтування показників методики оцінки рівня економічної безпеки сільськогосподарських підприємств. *Інноваційна економіка*. 2018. №1-2. С. 212-217.

9. Демчук О.М. Основи формування ефективної діяльності аграрних підприємств: теоретико-методичний аспект. *Молодий вчений*. 2017. № 1. С. 29-32.

10. Лизак М.П. Фінансово-економічні результати діяльності сільськогосподарських підприємств і шляхи їх покращення: дис. ... доктора філософії: 051 Економіка. Львів, 2022. 224 с.

11. Агропромисловий комплекс. *Черкаська обласна державна адміністрація: офіційний сайт*. URL: <https://ck-oda.gov.ua/ahropromyslovyj-kompleks/> (дата звернення: 26.05.2025).

12. Економічна статистика / Економічна діяльність / Сільське, лісове та рибне господарство. *Держстат України, 1998-2025: офіційний сайт*. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 26.05.2025).

13. Черкаська область розпочала оновлення Стратегії розвитку області 2021-2027. *Департамент регіонального розвитку Черкаська ОДА: офіційний сайт*. URL: <https://strategy2027-ck.gov.ua/2024/12/23/cherkaska-oblast-rozpochala-onovlennya-strategiyi-rozvytku-oblasti-2021-2027/> (дата звернення: 26.05.2025).

14. Розпочинається розробка Плану реалізації Стратегії розвитку Черкаської області на 2024-2027 роки. *Департамент регіонального розвитку Черкаська ОДА: офіційний сайт*. URL: <https://strategy2027-ck.gov.ua/2022/09/30/rozpochynayetsya-rozrobka-planu-realizatsiyi-strategiyi-rozvytku-cherkaskoyi-oblasti-na-2024-2027-roky/> (дата звернення: 26.05.2025).

References

1. Halytskyi, O.M., Diachenko, O.P., & Reheda, D.A. (2023). Upravlinnia resursnym zabezpechenniam hospodarskoi diialnosti ahrarnykh pidpryiemstv [Management of resource provision of economic activity of agricultural enterprises]. *Economic Bulletin of the Black Sea Littoral*, 4, 3-16 [in Ukrainian].
2. Stepanenko, S.V. (2022). Resursnyi potentsial ahrarnykh pidpryiemstv: elementy ta osoblyvosti yikh poiednannia v suchasnykh umovakh [Resource potential of agricultural enterprises: elements and features of their combination in modern conditions]. *Efektivna ekonomika*, 2. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2022/98.pdf [in Ukrainian].
3. Kalinichenko, V. (2023). Mekhanizm upravlinnia tovarnoi spetsializatsiiei ahrarnykh pidpryiemstv [Mechanism of management of commodity specialization of agricultural enterprises]. *Herald of Khmelnytskyi National University*, 318(3), 239-243. <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-318-3-37> [in Ukrainian].
4. Panchenko, V.A. (2023). Upravlinnia zhyttiezdatsnistiu subiektiv ahrarnoho biznesu v umovakh viiny ta sotsialno-ekonomichnoi nestabilnosti [Managing the viability of agrarian business entities in the context of war and socio-economic instability]. *Naukovi zapysky Lvivskoho universytetu biznesu ta prava*, 36, 77-83. <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7656740> [in Ukrainian].
5. Kvasha, S.S. (2018). *Directions of increasing the competitiveness of the agricultural sector in the context of the formation and functioning of the FTA and the EU*. Kyiv: VD «Kondor» [in Ukrainian].
6. Savchenko, M.V., & Shkurenko, O.V. Tendentsii i perspektyvy rozvytku ahroprodovolchoho rynku v umovakh hlobalizatsii ekonomiky [Trends and prospects for the development of the agro-food market in the context of economic globalization]. *Problemy ekonomiky*, 2019, 4, 47-54 [in Ukrainian].

7. Skydan, O.V., & Vitvitskyi, V.V. (2019). Teoretychni aspekty formuvannia zatratnykh chynnykiv produktyvnosti ahrarnykh pidpryiemstv [Theoretical aspects of the formation of cost factors of productivity of agricultural enterprises]. *Naukovi horyzonty*, 3, 19-29 [in Ukrainian].

8. Balaniuk, I.F., & Maksymiuk, M.M. (2018). Systematyzatsiia ta obgruntuvannia pokaznykiv metodyky otsinky rivnia ekonomichnoi bezpeky silskohospodarskykh pidpryiemstv [Systematization and substantiation of indicators of the methodology for assessing the level of economic security of agricultural enterprises]. *Innovatsiina ekonomika*, 1-2, 212-217 [in Ukrainian].

9. Demchuk, O.M. (2017). Osnovy formuvannia efektyvnoi diialnosti ahrarnykh pidpryiemstv: teoretyko-metodychnyi aspekt [Fundamentals of formation of effective activity of agrarian enterprises: theoretical and methodological aspect]. *Molodyi vchenyi*, 1, 29-32 [in Ukrainian].

10. Lyzak, M.P. (2022). *The financial and economic results of agricultural enterprises and ways to improve them*: candidate's thesis. Lviv: Lviv National University of Environmental Management [in Ukrainian].

11. *Cherkasy Regional State Administration*. Ahropromyslovyi kompleks. URL: <https://ck-oda.gov.ua/ahropromyslovyj-kompleks/> (accessed: May 26, 2025)

12. *State Statistics of Ukraine*. Ekonomichna statystyka / Ekonomichna diialnist / Silske, lisove ta rybne hospodarstvo. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (accessed: May 26, 2025).

13. *Department of Regional Development of Cherkasy Regional State Administration*. Cherkaska oblast rozpochala onovlennia Stratehii rozvytku oblasti 2021-2027. URL: <https://strategy2027-ck.gov.ua/2024/12/23/cherkaska-oblast-rozpochala-onovlennya-strategiyi-rozvytku-oblasti-2021-2027/> (accessed: May 26, 2025).

14. *Department of Regional Development of Cherkasy Regional State Administration*. Rozpochynaietsia rozrobka Planu realizatsii Stratehii rozvytku Cherkaskoi oblasti na 2024-2027 roky. URL: <https://strategy2027-ck.gov.ua/2022/09/30/rozpochynayetsya-rozrobka-planu-realizatsiyi-strategiyi-rozvytku-cherkaskoyi-oblasti-na-2024-2027-roky/> (accessed: May 26, 2025).